

– віктимологічна допомога жертвам корупції (вжиття комплексу заходів щодо мінімізації негативних наслідків від корупційних злочинів, відновлення порушених прав та інтересів жертв цього роду злочинних посягань), що передбачає систему заходів, здійснюваних державними і недержавними структурами в плані правової, психологічної допомоги, з урахуванням їх особистісних особливостей, властивостей та конкретних обставин.

Віктимологічна профілактика корупційної злочинності повинна носити комплексний характер, бути різнорівневою, залежно від заходів, що застосовуються, та осіб, на яких вони спрямовуються. Слід пам'ятати, що корупція є соціальним явищем і за її поширеність можна покласти відповідальність не лише на державні органи, а і на низьку правосвідомість громадян, їх правовий нігілізм, толерантність до проявів корупції та ін.

Список бібліографічних посилань

1. Развин Я. М. Віктимология коррупции. *Віктимология преступности*. 2016. № 1 (7). С. 53–56.
2. Джу́жа О. М., Ти́чина Д. М. Віктимологічне моделювання корупції // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 груд. 2018 р.) : у 2 ч. / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2018. Ч. 1. С. 47–50.

Одержано 22.09.2019

УДК 343.35

Сабріє Сейтжелієвна ШРАМКО,

кандидат юридичних наук, в. о. вченого секретаря

Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності

імені академіка В. В. Сташиса

Національної академії правових наук України (м. Харків)

НАПРЯМИ СТРАТЕГІЇ ЗМЕНШЕННЯ ПРАКТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ УЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Упродовж тривалого часу найбільш обговорюваним питанням в українському суспільстві є протидія невід'ємному атрибуту публічної влади – корупції. На розв'язання цієї проблеми під пильним оком та безпосередньої підтримки міжнародної спільноти спрямовані зусилля як вищих органів державної влади так і громадськості. Як відомо, в Україні діє низка державних органів, головним завданнями яких є боротьба з корупцією (НАБУ, НАЗК, САП), та прийняті

необхідні нормативно-правові акти. Слід відмітити, що наразі йде активна реалізація засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії), проте її результати майже не помітні. Насамперед останнє пов'язано із реагуванням на вже вчинені корупційні правопорушення, а не здійсненням превентивних заходів, здатних унеможливити їх вчинення.

Досягненню позитивних результатів у діяльності із запобігання і протидії корупційним правопорушенням сприяло би використання стратегії зменшення практичних можливостей вчинення корупційних правопорушень. Це стратегія кримінологічної профілактики негативних для держави й суспільства наслідків від корупційних дій, спрямована на зменшення корупційних ризиків шляхом створення більш ефективних перепон та ризиків для вчинення таких дій, або мінімізації умов, що сприяють корупційним схемам. Одним із напрямів цієї стратегії, який зарекомендував себе у провідних країнах світу, є використання потенціалу громадських інституцій.

В основі корупції, що включає передачу/розподіл державних ресурсів політичним союзникам, розкрадання бюджетних коштів та інші посадові зловживання, знаходяться три важливих чинника: відсутність прозорості в діяльності представницьких органів і достовірної інформації про розподіл та використання бюджетних коштів; слабкість або відсутність інституцій, що мали би блокувати корупційні дії; безкарність і відсутність політичної волі щодо притягнення до відповідальності і покарання винних осіб.

Що стосується громадських інституцій, то, наприклад, головними тенденціями у сфері запобігання та протидії корупції у провідних країнах світу є, по-перше, чітка кореляція та взаємозв'язок рівня демократизації суспільства й корупції (чим більше в країні демократії, тим менше там корупційних проявів); по-друге, громадянське суспільство розглядається як основний суб'єкт впливу на владу – і, відповідно, як первинний суб'єкт протидії корупції [1, с. 13].

Потужними можливостями у розглядуваній сфері володіють неурядові організації, головним завданням яких є викриття корупції. Аналіз діяльності низки неурядових організацій з міжнародним статусом дозволив дійти висновку, що їх антикорупційний вплив втілюється через такі заходи: формування та реалізація антикорупційної політики; оцінювання антикорупційних механізмів, що застосовуються урядами; збір та обробка інформації випадків корупції; виявлення корупційних ризиків; надання правової допомоги; розробка та реалізація освітніх програм; формування антикорупційного світогляду громадян.

Одне із перших місць серед держав найменш уражених корупцією посідає Швеція. У цій країні діє ефективний громадський контроль за діяльністю як державного, так і приватного секторів, провідну роль у здійсненні якого відіграють ЗМІ, церков та громадська думка. При чому остання може створити негативний імідж бізнесменам або посадовцям, внаслідок чого одні будуть вимушені піти у відставку, а інші втратять довіру серед ділових партнерів.

Так само громадський контроль за діяльністю владних структур, а також культивування у суспільстві нетерпимості до будь-яких проявів корупції має місце у Швейцарії, Нідерландах, США, Франції, Польщі та ін. Наприклад у Сеулі у 1999 р. розроблена антикорупційна програма «OPEN», яка дозволила громадянам контролювати роботу посадовців. Це дозволяє у будь-який час слідкувати за процесом розгляду документів за зверненнями про надання дозволів за тією чи іншою справою особливо коли є найбільша ймовірність прояву корупції [2, с. 145].

Отже, громадські інституції відіграють вагомую роль у запобіганні корупції в зарубіжних країнах. Їх практична спрямованість у зменшенні можливостей вчинення корупційних правопорушень полягає у:

- нагляді, тобто громадськість уважно стежить за законодавчими та інституційними змінами, прозорістю формування і функціонування влади, а також процесами по корупційним справам (від розкриття інформації до розслідування, обвинувачення та суду);
- виробленні на базі досвіду та знань життєздатних альтернатив шляхом розробки законопроектів, концепцій інституційних реформ та просвітніх кампаній;
- впливі, як одного із найважливіших інструментів, котрий можна використовувати для здійснення громадського тиску на уряд і посадовців при прийнятті конкретних рішень;
- дії, а саме наданні послуг в соціальній сфері, оприлюдненні інформації про випадки корупції та підвищенні рівня обізнаності широкого кола громадян.

Список бібліографічних посилань

1. Задорожний С. А. Механізми запобігання та протидії корупції в органах місцевої влади : автореф. дис. ... канд. юрид. наук з держ. управління : 12.00.07. Івано-Франківськ, 2017. 20 с.
2. Шрамко С. С. Запобігання злочинності за участю громадськості: зарубіжний досвід. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2018. Вип. 2 (11). С. 138–154. URL: <http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/161213> (дата звернення: 25.09.2019).

Одержано 29.09.2019